

Тоғир МАҲМУД

(Санадан ҳекаја)

Сафёр сакиг амад-дыр, чоҳ сакиг. Амма бу сакигик архасында бир гайбарлыг, чошунууг килчедо. Ела хасилоти шар ки, бу чөбатларини көс-терө билмир. Ыривини новөдө, һеч шүбәсиз, сакигиди көсө дөйр. У-шунда элағдар она чы-гыр адам асвалар дө тапылар. Буунучун һөт Сафёр ырсаларин дө, кулумсузю башыны уу-лаыр. Ишаладин завод да сакиг јердир. Сафёр муһарриодон гарыбадо көлдиди үзүн өз иш јерини «сакиг чөбө» а-дландырыр вө ермуну ба-мыншык бу чөбөгө ба-ғалыбы...

Ыр дөфө, он ил габаг, завод гырым сачлы бир канча көлмиди. Јара-шык, агбениз, быгыл, зирек бир көчиди. Сөх јерини Реһим түсөлгөн ону Сафөрө тапырары көсүн үстүндө олу-сиди. Көч бир ај заводда көлиб-кет-кидөө сонра јорууду, асөбөлөшди. Сафөр ону сакиг өтмөгө чалышды. Еб, о иш-сапа јатдымы мөкөр? Куд агынын ач-ды, кө ачды. Ырдын со-рушуду:

— Ај Сафөр дајы, һөч владир бурдаси?
— Ийрми иладө чох-дур.
— Ийрми ила?! — Көч сөз һөрәтләнди ки, азча керјө чөккил Сафөрө дигитлә бахды. — А залым бөләсы, һөч дөур-сөви?

Оуну һөртти Сафөри даһа да һөртләндирди:
— Сәни баша дүшү-рәм.

— Јәни һөр күн бу за-водда көлиб-кетмөкдөн бөзимсөн?
— Јох!

— Паб атонан! Һөр күн бу дөзәк, дөмир-дур гырттылары. Фу... Дөһшөт!.. Гөрибәдир, иш-дәмәгө һәмшө һөвөсин олури?

— Әбәтте! Һөвөсиз һөч ишләмө олар?! Мән буру бачарам, буну ба-вандыма сәләрәм.

— Ер, вичиди! Бош шөдир! Јахшы, кечә-күндүз ки, өзүнү «ади-

дурсан, кө алырсан али-нө, бир шөч көлир, јохса јох!»

— Нарәзы дөјиләм. Бу заман Сафөрии до-ту кулаја Сүләсманјан он-лара јадшылаштыг тәэч-чүләс сорушуду:

— Сизә һө олури?
— Һөч һө! — дөјә гы-рмын сачлы көч мызла-данды.

— Нијә дүзүнү иш-сөн? — Сафөр асар ет-ди. — Ыр ајдыр заводда көлир, дөәз олимар, га-чмак истрјир.

Колја гөпһөгә чөкди:
— Јөһи ирәдәси јох-дур.

— Јох, ирәдәс вәр, бе-лә јердә кала биләрәм, а-дәс көчү өзүндән чыды. — Бу бир ај ма-нин үчүн чөбөндән кими олу. Сафөр дајы, атыг асүрәтәм, ичмиче, сөнә јөзлөгм көлир. Мәнсә кјтәм, сәи габа, мәнә күләв бу достуна бир јердә ишдә, лә өрмуну а-дырына гәдәри! Аулаха-физ!

Ыривин сачлы көч һирсә чыгып кетди. Са-фөр ону сөкләри сәхләм-көч истрјиди, тәз да фик-риндән дашында. Чүнки көч оа кими гапыдан чыгышды. Колја Сафө-рин сарсыдыгыны, ка-дәрәндийини көрүт тәс-кылик вөрмөк мөгсә-ди ила:

— Фикир сләмө, Са-фөр, — адеи. — Кеч-тә сөһ етәдиги баша дү-шөр.

Сафөр Абдулајев һөч заман, һөч кәсдән вәзи-фәсини кизәлтмәди. Бу-ну сорушанлара, сәдчә «фаһләјәм» дөјрәди. Бу-јәд Сөрдәров адына ма-шынгәјирма заводунда омачы ишләсә дә, бу са-дә ләшһина урақдан ба-ғалымышды. Гырым сач-лы көч кими адыларда чох раст көлмиди. Ки-лајә дө, риншәнд дө көр-мүшдү. Колларин иш дө-вөр етмидиләр, кетя-минди. Гөрибәдир ки, һөч заман бу сәкә һөп-синдән арылмак истр-мәкчиди.

Ону Гырымлы Әмәк Байраты ордәни дөә тә-лтиг етдиләр. Буна көр-төбрөк сәдәларини һө сә-ји вәрди, һө дә һөсәби.

Ишдә дө, евад дә! Дөст-лар, танылар дөлавадә зәнк вурдулар. Һөтта бир дөфө гырым сачлы көч онуна тәләфонда дандышди:

— Ај Сафөр дајы, дө-рудан ордәни алаң сө-сөн! Көзләрини ичмә-дәм. Јоддәшларидән сорушуду, һәмти тәсдиг етди ки, бәди, ордәни алаң сәә сәсән. Ыр сө-имиди ки, көл көрсөн. Һөчә ола, бир ај чин-чино шлаломшө. Ахы-рчыч күнә көр мөндән ичмичә, Сафөр дајы! Колја дөмшәкә, дөсәсән бир ачча ирәдән чатыр. Нө исә, мөни багышла.

Сәи тәбрик сәдрәм үрәкләс. Көрүнүр мән һөдәсә бөүк соһә сәд-рәм.

— Бос сөн һардасан, ај огули!

— Нарәтат рама, Са-фөр дајы, тичәрәдә иш-ләрәчәйм, бу күн-сапап дүзәдир. Мәнә ордәс ла-чык дөјилә.

Көч созунун даалыны дөмөји гөпһөгә чөк-кө хулафәтишәди. Ыр күн јөнә Сафөр за-воддан чыгып автобусы минди. Һәмчыны боһо-боғ кими таныдыгы чө-рончи бир киши она ја-хынашыг таршысында дөланды. Амы-агы күлүб кинәгә ила диләнди:

— Бура бах, нө өзүнү дартырсан?! Мән дө сә-нин кими ишчим, нијә мәнә ордәс вөрмиләр, сәә сөнә вөриләр?! Өзү дө ичинч дөфә! Мән бу заводда ишә көләндә сәи Шөрөф Нишаны ордәни алмысан! Амысан, јох-са јох! Димирисән?! Сөрф сәлмир јөгин.

Бу бахтан једән ил кетти. Бу једән илаә мән дө чөв гошумшам. Амма ор-дәси башгасына јох, јөнә сөнә вөрәндәр, нијә, һө, нијә!

Сафөр нө мүбәссәс ет-ди, һө дә чөбә вәрди. Төкчө үзүнү јана чө-риг сусу. О һөс даһа да чошуд, агына-бузына бах-манди, ачы сөзләри Са-фөрии үстүнә ашуду. Са-фөр даһа авериди, ону кәнарә етәлөји гәгаба кечди. Наронни долағә-ты мыылдана-мызлаа-ны гыла.

Сафөр Сафөр ишә ганы-гара көлдә һө бу сөх-рәси һөдәм түсөнөвүн көзүндә гөјримәди. Сө-оошди дөә-дөә сору-шадан көрә һөһәт, дү-нөкәк әвләләтәдән кө-өр втуду.

— Ај Сафөр, — адеи. — Јәни буну үрәдәс сәлмысан!

— Ыр ај.

— Азым дөјилә, әзи-зим. Азым асјилә, бачар, елә чөрәччиләрдән узат ој! Јөнә өзү ыр фәри-ди ишчә она адымы јаш-дөүрмә. Төһбәдин бир-дир, фикри-зирки сәә иш-вө үмүкәдир.

— Јәтин пахыла адам-дыр!

— Әбәтте, пахыла о-мәсә елә сөлләр дөјө-рәд: Һөч сәә ај олуз ки, сөн даһы јеринә јетир-мөрсөн?! Јетирисән, өзү дө һәмшө артыла-насы ила. Һөс о һө сәдә! Күчлә ишнини өдәсиз-дән көлир. Једәндә дө-јилә, ики ај оундан гәбәт ону ичләсдә ишә төһид етдиләр.

— Чөбәндәдир.

— Вәссәлам, даһа нијә фикир сәдрәм, елә адым-р күмүзәү олу-лар. Ыр дө көрчөккөн ки, көлир сәдрәм үрә с-тејир, бир сөбө дә та-пышды. Дөчөк өр аз ич-мидим, ја дә оунә ох-шар сөнә шө. Ичмәми-зи биләп заводда чох гала. Мән өзү сәи сәт-күвләрини бир күнү јак-шы јөр тәпан кими әки-либ кәдәкә.

Төһөрүсәә досту Кол-ја ила һаһар сәндә, чө-рончи узгадан онары көрүд ај сәдәи. Сафөр ырсаларди:

— Һәлә утаныр, үзү-мө күлүр...

— Вичандысың бир-дир, о дөфә тәз габыгы-на салмышың ону. Дө-јир ки, нө көрмүсүнүз бу заводда, ийрми илади чохадур ки, ишләјирси-ни!... Абыны етәниә бүкүм, амы диләни јө-нө динч сәхләмәр. Она бах, инди башгасынә чө-һөсинин алтына салыб. Нө дөјөрсән, асә чөрәчи-дир.

Колја Сүләсманјан да Сафөр кими бу заводда чохадн ишләјирди. Онун чөһөсы алов иаи, бу аловә ән галын дөмир-дәри кәсип дөјирәдир. О Сафөр кими муһар-бәдә сәмушуду, четин дө-јүн јоуу көмичиди, инди булар, бу сакиг чө-бәдә досту Сафөрә чин-чино ја дөјүшүрәдү.

Бу һаһсарлардән бир көчә ај көлдәи.

Сафөр идрәти, мүһә-сипәгә кәдәркәи, дөһә-ләд јөнә һәмич чөрәчи ила растаншар. Үзүнү

чөвириб көтмөк истрјиди. Ачмаг чөрәчи ләп гәба-гында дөјиләди.

— Сафөр, — адеи. — Бир хәйшисн вәр. О дө-фәки сөзләримә көрә мөндән ичмәкчәсәи. Ыр аз ичмидим.

Сафөр өзүнү сәхләя билмөји күлүд, мундә Раһым сөзләри јадына ашуду. Чөрончи бир шө-ә адымдагы үчүн азы һөртләнди, сонра азгөт-көркәк алыб тәкрар ет-дә:

— Кәл, мөни багышла.

Бу заводдан чыгыб кәд-ирәм, башә ишә Ау-дәһимшә. Она көрә дө-дә бәлә өз истрјирәм. Һагысы слумшам.

— Ызим заводдан һә-һәг кәдирсан!

— Нә сәим, јоа вөр-милар, четиндир.

— Көрүнүр, дөүмүн јохаур. Она тәзә ишдә дө сөнә четин олачар.

— Четин олма, мәнә ишә апаран доғә тобу-мумду. Она көрә арка-јанам. Һөс сән һара кә-дирсән, ај Сафөр! Ола-ја сөн дә ишдән чыды-сан!

— Дөјр, бәә шөј а-дыма көлмәр. Кәдирәм мүһәсипәтә, сүлү фәону-нә 150 маваг вөрәтәйм.

— Һәгә?! — дөә чө-рончинин һөртиндә агы-зы тиксәй азы кими ачыды. — Башына ат тә-биб, ај Сафөр! Бәкә мияләрсән?! Агыны кә-дир, о пулу көтүр, кә-дә, бир худамни јердә отулар, баһа-баһә өзүм-гә үчүн вурт...

— Бөүмәрәм.

— Сөнә мөһтәләм. Ва-ләд-билалә, истрјирсән мәнә сис төс дө. Тәгир сәә, һәтта нө дөјирсән дө, амы сөнин кими адам көрмөшүмдә.

— Јер үзүндә јакшы адымлар чохаур.

Сафөр бу сөзләри дө-јиб үзүнү ондән чөвир-ди, агыр адымларда дөһлиб боју кәсип мүһә-сипәтә отагыни киши. Хә-бәри јох иди ки, чөрәчи бәкә дө өрмундә ик дө-фә сусуб јериндә гурузгө гәлмиди. Бу чүр адым-лар Сафөрин нијәтини, истрјити, кәндирди гө-рибә, мәнәлә әвләүр-ијәни бәшә ашә бәшә көлмәр. Сафөр дүниә көрмүшдү, муһарбенин олағәт-адылары чин-чә-ләк кәсип көлмиди. Сөһкәрдә јатмышды, ики дөфә јараланышды, аламы үз-үзә көлмиди. О чөбәндән гәйбәдә за-водда ишә бәшләндә һөч һөч, һөч кими јохаур, мөһә дөјирә, бир һә-сипәди, бир дө Мөһмәд мөсир. Вәссәлам! Инди ишә ону вә ел дө вәр, ештиј дө, анылсә дө, ха-

ды-хаамасы дө, тәфәфон дө, күл кими бәләлары да! Сафөр индик күш-дәк пәру дөһәк иш-дә, һахшыла, бөзәки, ишдәги бир сәдә јаша-јашаја кәлиб четимыш-ды. Һөһмшә четимәк, ештијә, дөјүш, ган, о-а-лоб... Она көрә дө әми-әманәт күһәрәнин гө-рини көзәд билдир. Өз сакиг чөбөсидә дө бу күһәрәнин сәвәдиги го-румаг үчүн аруштуру.

Муһарбә илләри һөз заман јадһәдән чыкыр-ды. Кәпитан Сәмирвәд, онун вәјизчәни үзүм, сөрт һөкәртләрини тәз-тәз хәтәрләјирди. Һә-мыны һүзүнә сәләзән Сәмирнов өзү ирәмәд иди. Онун сәһнәдә гөри-вө бир шөм, гөтијит, мөһкөмәк вәрди. Сәккә ашүшән доғә үстүнә ачыг гәләбә гәзәндәк вәһичә кәдирди. Сафөр бир дө кәрәд ки, ону ишләјирәдир. Төкчә Са-фөр јох, о бири әскәр-ләд дә! Бу ичмәли, гә-тијитли үчүмүн вәти-чәсә дө гәләбә ила бит-ди. Агыр дөјүш ола дө, Сафөр үчүн унуаулаз бир хәтирәгә чөвирди.

Сонра бәшә арушлардә ола дө, ики дөфә јара-ләнсә да, сәһкәрдәдә јатса да, о үчүмү, кә-питан Сәмирвөв һөч за-ман ашүшәд.

Ыр дә 30 ил сонра ону көрдү. Көрүд вә тәш-мәдн. Чүнки кәпитан Сәмирнов чох дөјимши-ди. О вахты агбениз, арыг бир чөвәнин әвә-зиндә инди Сафөриг гар-шысында агсачы, сәрт-үзү, кәнерә-лестән рүтөсидә бир боју-бухалу, зәбитдә киши дөјимышды. Амма Сәмирнов Сафөри дөһәл-тәланды.

— О... дост! — дөјә-ову багырна басды. — Һөч дөјишләмисән, һөч көч багырысы, он-лакы кими. Көз дөјмә-син, јөтин арвәдән сөнә јакшы бақыр. Һарә иш-ләјирсән!

— Завода.

— Доланчатын, өв-сештин ичәдир!

— Јадылар, разы-јан.

Сафөр ону заводда кә-тирди. Бүтүн сөкләри көстәрдн, иш јоддәш-лары ила — Реһим түсө-нола. Колја Сүләсман-јанла вә башгалары ила таныш етди. Сәмирнов күә-жүә дөһишәр, сө-вир, муһтәлиф суалар вәсир, фәрәләләрди. За-воду көстәрди дөјирди:
— Бура сакиг чөбә-дир. Бәлә јердә дөјүш-мөк о гәдәр дө асан дө-дәи. Дүә дөјирәм, јохса јох!

(Арам вәр)

Тоғиғ МАҢМУД

(Сөзгөдөк һөкөя)

— Дүз дејирсен, јол-даш кеңерал!—дејө Колаја кеңиши эскер кими онун сөзләрини төсдиғ етди. — Чүнки архајынчылығ јараныр. Фикир-ләширсен ки, бурада не вар, дөзкәһни ише салаарам, планы јерине јетирером. Амма...

— Амма, бир де көрүрсен ки, һеч не еде биләмәһсен.

— Бәдәр,

— Соңра сөз көздәләвәр. Колаја Стәлејманови да оларға иди. Сөфәр сүр-дө архасында һөҗәҗаны көрүндүрә, һарабат һада-да кап телөһона, һаһ гаһыа төрөҗ кеңир, һаһ да Сәјәт бөһәһни гуа-һана неһе пәһчәдәләјр-дә. Смирнов сөһри тү-кәндә:

— Бунара не олаб?—дејө Колајаның үзүгә ба-дә.

— Төләһма, биләчөк-сөн!

Сөфәр күлә-күлә Смирнова пәзабат вермәк истәјди ки, јене телефон сәләһди. Дәстәји һөҗәҗана кәтурәү вә бирәдн ғыһшырды:

— Нөвәм олаб, нөвәм! Колаја дәрһал Смирно-ва бу сөзләри төрүмә етди. Смирнов мәсәләни инди баша дүшдү, гөһте-һе илә кулауб ону бағры-на бәсдә.

— Тәбрик сәдрәм, ба-ба олмағын мүнасәбә-тиһә...

— Әләһһи көрөк, —дејө Колаја достарының стола дө вәт етди. — Азында еләүк, балам. Бу күн бу сәдән кәтди јохаур...

Смирнов вәзирини, төрхунун даһына баһыр, төрпәһәһирәди.

— Јахшы, ај Сөфәр, —дејө ондан хәбәр алады.

— Бу биринчи нөвәдир, јохса!...

— Балам, биринчи нөвә-сидир... —дејө Колаја сәһбәтә гарышды. — Ғы-зығыһи вәләди...

— Бас олаун јохаур?—Смирнов марагла со-рушдү.

— Нијә јохаур, үчү вар: Сирач, Рөһән, Ни-зами!

— Әһ мәһһи эскәрлә-рим...

— Балам, һәм мәһһи, һәм дө сөнһи...

Кулашдүләвәр. Бу, әл-бәтте, зарәфат иди. Амма бир һече инди сонра бу...

Әвәли ғәзетимизин 12-нүм тарихли нөһрәһсин-дә.

һәһһөгә чөврилди. Эскәр кәдән Сирач етәһһиңиң дәстү — Смирновни хид-мет етәди һәрби һиссе-ге дүшдү. Балам, бу, тә-сәдәүф иди, аһчәк һә-һә-һә, хош, уңуауама, дәстәүг теләһһиңиң ала-мөһкәм олағларин бир тә-сәдүф!

Сөфәр бир әһфә јәј аһшәһәмәндә, пәһвә итер-кән киминсе таһһиң сөһи-ни еһшәдә әрәјаә төв-рилади. Ики стол о-тә-рәфәдә, үч-дүрәдә адаһһиңиң еһәтәһһиңдә дәләһән, һәһсә оа кими дәнһиһә чөһәң-чи көрәү. Онун сөзлә-ри аһдәһи еһшәләјрәди:

— Сәһи, гөһрим бил-мирәдә, иһәһәкәлә, чәһ һәһәһәһәһә дәһлә, ада-һһиң көрәк адаһи олаһи, киминиң дәһшуну ор-дәһ-ләрә бәһәһирләп, киминсә дө һеч һә вәһрирәләр, һиһәһниң, бу иһшәд дө кә-дөҗәһә. Әдәләт пәһви, иһсаф һәһи, јохаур!—дејө биһи завәдәдә, бүһјәд Сәдрәһвәдә иһри вар: гуу кими сакиҗ ада-һһиң, ди кәл зәһһиң ола-һһиңиң бәһти күһһиң ки-һи! Ким билир, оһәкә адаһи вар? Меһдә ону, ор-дән онун, һәр јердә, һәр заман иһринчә... Јә-ни бәһһәһи јохаур!—

Сөфәр даһә дәһһәһиңг истәһәди, пивосниң иһиб чыһыб кәтди. Јола боу дүшүһүрәү: «Әдрүдәһ-ми бәһтиһм вар! Јохса... јохса... кимсә мәһи бөш-бөһуһә һаһдәһир! Хәјр, гардәш, бөш-бөһуһә һеч не олаһур. Бирдән ја-һшәлә рәһһиң дөзкәһни кө-либ дүрәү хәзүнүн гар-шыһында. Буһу иһләт-мөк, бәһкә дө чәһиң дө-һи. Анчәһ һече иһләт-мөк мәсәләһи вар. Бу дө-мир дөзкәһ Сөфәр үчүн ат кими чәһһә, адам ки-ми дөгма иди. Бөзән она елә көләриди ки, дөзкәһ дәмирдән дәһлә, дүһмөһи сәһһә бәлә, кичиң бир иһарә илә иһләјө блявәр.

Сәһкә дөзкәһ ону дүһүр-дү, иһсан кими дүһүрәү. Оһһиңг аһчәһг Пәрәкәти илә Сөфәр истәдәһһиңг чәһриһә, онуну тәһһиңг маһһиһәһиңг бөһдәһи вәр-дә. Әһһәдә үзүһ рәһһиңг, соруну тутмаға елә вәр-дәһи сәһһиһиң ки, дәми-ри дәһшәһи илә, соһуһағ үчүн үтәһү со төкәһиң еһри вәһтәдә олаурдү. Бу-һәр елә сүрәтлә, һәм дө елә аһән дәһәм едирди ки, Сөфәр үчүн иһнә вәһ-һиң вәһһиңдә мәһсул га-һырды.

Бу иһшә фөһгәдә һеч не јохаур, әһһә Сө-фәрә фөһгәдә дө көрү-нүрәү, оһәкә дө буһә кө-рө һәһсә, күчү, мөһбө-рәти, гүвәһсә һеч заман аһәһиһәһи. О, ләһһиһәһиң, вәһт иһриһәһи, лә-ғәһәһиң, әрхәһһиңчылығ сәһриһиди, мүһтәһһәһиң саат кими, вәһт кими онун пәһтиһиң мөһкәм дәһлә олаһушдү. Бу мүһ-тәһһәһиңг төкчә иһшәдә јох, һәм дө сәһһиңдә бө сәдәһәтәһндә јәһәһи-рәди.

1980-чи иһән пәһһиңгә, дө Сөфәр сөә кәдәркән, иһрәдән јәһһәһиң ғыһрымзы рәһһиңг бир маһһиң дә-һәһәдн.

— Сөфәр дәһи, кәһиң, мәнһиң, сәһи аһарым. Хә-һиһи сәдрәм.

Сөфәр ону дәрһал та-һһәһдә, он илә бундан га-һәкә завәду төрк етмиһи ғыһрым сачлы көһи һиди. Иһди кәкәһиңдәди, та-һһиңгә олаһушдү. Сөфәр јәһһәдә әһләшәди:

— Нә вар, не јох, ај оғул!—

— Иһләһрим һис дәһлә.

— Һәрәдә иһшәһәһиңсен?

— Һәһәһиң бөһарым.

— Еһшәдән, бир ара һәһсә олаһушдү.

Көч Сөфәриһә һөҗә һәһә етәдһиңиң әһләдә, куау!мәһсулу аһдә:

— Бляһрәм, һөҗә дө-һиһиһәһиң. Кимләһәһәһәһә һөҗә, һәм, бәд, һеч ола-мә-һә бу маһһиһә тәһһәһәһиңг сәһкә. Сөфәр дәһи, сөһ не гаһәһиһәһиңг:

Көч лөвгә-лөвгә оһә бәһдн.

— Вәһдә һә бирдән рәһ-ки еһрәдн.

Чүнки Сөфәриһә пәһ-һиһәһиң бир төрөҗи аһлә-дә, пәһчөһиңкиң үстүдә дәр-пәр јәһәһи һәһәһә үд-дә шөһғәт сәһриһиди.

Иһди кәһиңг сәһриһи тәһһәһәһәһиң бәһшәдә. Сөһ-һи иһриһәһиңдән дәрһал маһһиһәһиң сүрәтмиң аһә-һиңг сәһдн.

— Сөфәр дәһи, —дејө чөһиһәһиңгә, үтәһә-үтәһә она оһәдә. — Бундан хә-бәрим јох иди. Ғә вәһт әһһиһәһиңг!

— Бу илә бәдә, бу илә әһрәл әһләдн.

Тәбрик сәдрәм, Сө-фәр дәһи, тәбрик сәдрәм... һәм дө бәһәһиңг сү-әһһә көһә үз истәһи-рәм. Мән һәһәһиң бир әз оһшәг үч бәһриһәм, она көрә дө мәһи баһһиһә...

Сөфәр она чөх мәһ-ләһи бир нәзәр сәһдә, чүнки чөх сөз дәмәк и-стәһиһәһиң...

О көһч бляһиһәһиң ки, Сөфәр Абдуллаһеһиң Соси-әһтә Әһәһәһиңг һәһрәһәһиңг кими јүһсәк мұһбәтә һәһрәһәһиңг, һәм дө лөвгәһәһиңг, һәм гүррәһәһиңг, һәм дө әрхә-һиһәһиңг бөһиһиңг әһтә-һиһә бәһһиң тоғур. Бля-һиһәһиң ки, онуң әдә сәј-дәриһи бу сәдә аһәм Ки-ров Рәјон Пәртия Кө-митетисини үзү, еһнә за-манда бу рәјонун јерди Советиниң әһпүтәһәһиңг бляһиһәһиң ки, аһм әһ-рәһ-рәһ пәһһәһиһәһиңг Әһкә Шә-һрәһтәһи китаһыңг әһәһ-ләвәр. Бляһиһәһиң ки, һәһһиңг бөһүк һөрмәтиһиң, һүфү-зуну, еһтәһһиһиңг ғыһ-һиһг.

Сөфәр Маһһәһә сәһлә-дәһи дөһшәһәк истәһи-рәдә, көһч һәһрәт иһшәдә соһушдү:

— Бурда нијә, Сөфәр дәһи! Аһһи еһһиһәһиңг чәһтәһиһиһиңг.

— Елә бурада олаурам, бәдә, тәһвә сәһкә ким-шөһ. Дәһрә отағды мәһһи-лә. Хуаһәһиһиң!

Сөфәр бөһүк, әг бир бинаја дөғру кәдәһдә көһч маһһиһиң әһгә ғы-һыһыһәһиң јене һәһрәт иһшәдә онун әрхәһһиңгә оһәһиһә.

Ләһт ону дәрләүчү мөһтөбәһә ғыһдирди. Ғә-һһиһи ону Низәми әһдә.

— Ата, —дејө күлә-күлә әһләһидә кәһһиңг кәһриһәң. — Теләһрәм Сирачәһиң!

— Нә вәһт көһири? — Сөфәр дө куауғ Низә-миһиң бағрына бәсәдү. — Һәһһиһә һөһч хәбәриһә олаһса...

— Сағ ола, ата. Сирач үч күндән сонра едә-дир.

Сирачын һәрби хид-мәтдән ғыһтәһһиңг олар үчүн бөһүк бағрыма чә-һриһә. Сәјәт бәһиң јә-һиһә бир сүрфә еһдә.

Күһәр кәһриди. Јене Сөфәр бир сөһр вәһ-һиһәдә, ез һиһәһиңг дө дөзкәһиһиңг әрхәһ-дә көрүндү. Бу кичиң вәзифәһиң она кәһриһиңг сәһдәт бөһүкәур, буһә көрә дө һәр јердә, һәр заман әһһиң чөһ, үзү ә-дир.

Бөһүк үрәк олаһдә, ки-чкә вәзифәһиңг кичиһәк иһтир, даһч көһиһә әз оһшә; онун әһләһи бир иһшәг кими јәһиһәр. Урәк бөһүк олаһдә — үдәләүр бөһүк сәһриһәһиң ордән өз меһдәһиһәһиңг јох, јене өзү, һәһәһә оһәһәһиңг, һәһ ким-дән фәһгәһәһәһиң, сәдә, сакиҗ бир иһсан кәһ-һиһәр.

Сөфәр Абдуллаһеһиңг бәдә үзүһ вәрләр.

О, һәһһиһә бәдә бөһүк бир үрәкәлә иһшәһәр. Дөгма Коммуһәст Пәртия-һиһиңг ХХVI ғыруаһәһиңг әһһиңг гәһһәһиһәдә Сө-фәр Абдуллаһеһиңг үчүн јени үдәһур әһһәһиһәһиңг дәһи: иһһәһиңг, пәрләг, кә-һәдә үфүһәһт! Сакиҗ чөһ-һәһиңг јени әрурәһәһиңг, јени дүһүрәһәһиңг ғыһһәһиңг кәһһиһәһиңг.

Сакиҗ чөһһәдә јене дөһшү кәһри. Онун сәдә, сываһи, фөһгә бөһүк үрәкәлә эскәр бу күн дө өн чөһкәдәдир.